

LAPIN AMK

10
vuotta

LAPIN AMK⁷
Lapland University of Applied Sciences

**MONIMUOTOISUUS SOSIAALIALAN KENTÄLLÄ:
TYÖYHTEISÖN NÄKÖKULMA**
Leila Nisula / Lapin ammattikorkeakoulu

Syrjintä

Inkluusio

MONIMUOTOISUUS
DIVERSITEETTI

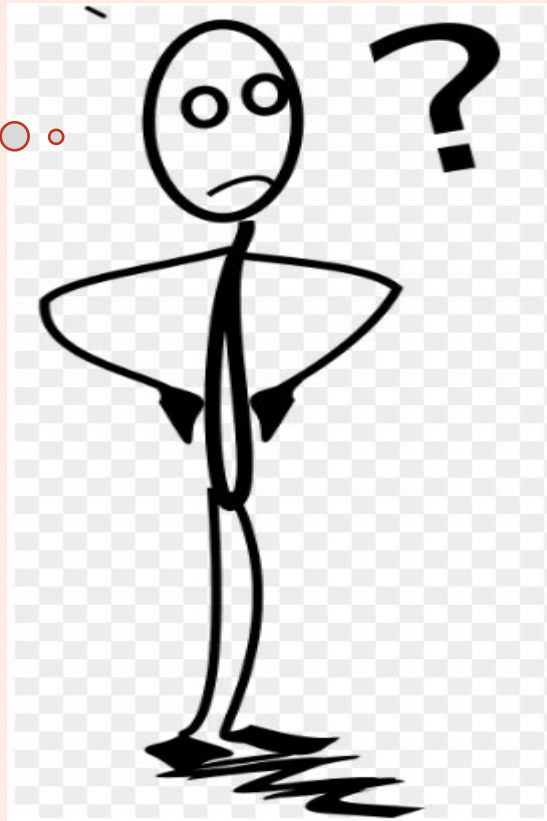
Erot ja
erilaisuus

Intersektionaalisuus

Yhdenvertaisuus,
tasavertaisuus ja
oikeudenmukaisuus

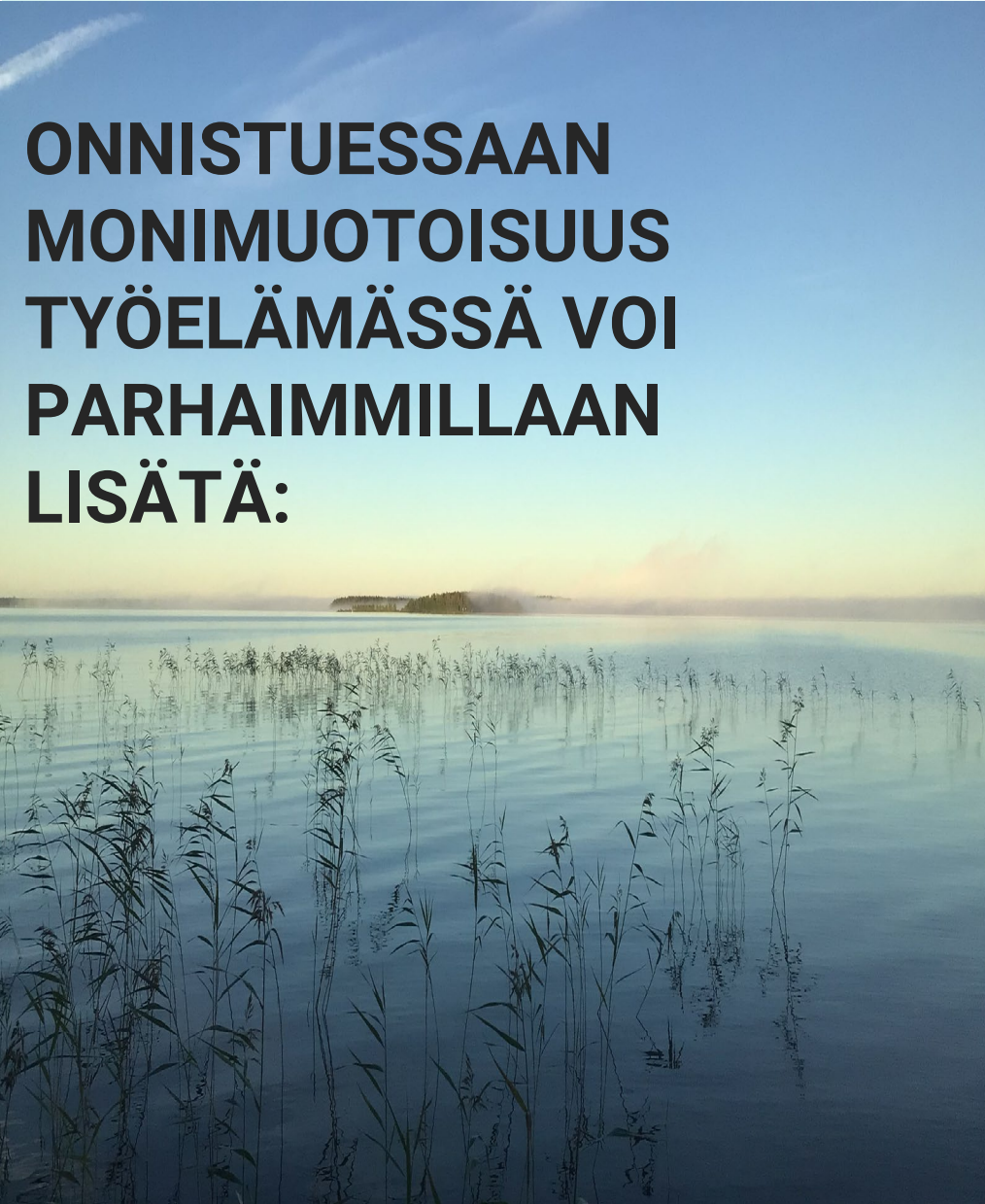
Osallisuus

Identiteetti

Superdiversiteetti

Monikulttuurisuus

ONNISTUESSAAN MONIMUOTOISUUS TYÖELÄMÄSSÄ VOI PARHAIMMILLAAN LISÄTÄ:

Luovuutta ja innovatiivisuutta

- Erilaiset näkemykset ja ratkaisumahdollisuudet ovat yhteydessä luovuuteen ja innovatiivisuuteen

Parantunutta asiakastyytyväisyyttä:

- Erilaisten asiakasryhmien tarpeiden parempi hahmottaminen sekä asiakaskunnan huomioiminen palveluissa, tuotteissa ja viestinnässä

Taloudellisuutta

- lisää uusien asiakkaiden saamista
- tuottavuuden kasvu

Työturvallisuutta

- Työntekijöiden keskinäisen erilaisuuden huomioiminen

Työhyvinvointia ja työmotivaatiota

Organisaation mainetta ja houkuttelevuutta työpaikkana

Julkisen sektorin kykyä vastata yhteiskunnallisiin ongelmiin

Lisää toiminnan legitimitettä kansalaisten silmissä.

MONIMUOTOISUUS ITSESSÄÄN EI TUOTA HYÖTYJÄ, TARVITAAN TYÖYMPÄRISTÖJEN KEHITTÄMISTÄ:

- Tahtotila inklusiivisten ja osallisuutta vahvistavien toimintatapojen kehittämiseen
- Erojen tunnistamista. (Muodollisesti samanlainen kohtelu, ei aina johda oikeudenmukaisuuteen)
- Stereotyyppien ja ennakkoluulojen tunnistaminen, reflektointimahdollisuudet
- Nykytilan kartoitus
- Henkilöstön inklusiivisuuden kokemukset, esim. työhyvinvointikyselyissä
- Tavoitteiden asettaminen
- Organisatoristen käytänteiden kehittämistä, joilla vähemmistöryhmiin kuuluvien asemaa työyhteisössä vahvistetaan
- Turvallisuuden, keskinäisen luottamuksen yhteisöllisyyden ja erilaisten kokemusten arvostamista ja vahvistamista.
- Työntekijöiden erilaisten osaamisten, näkemysten ja asiantuntijuuden tunnistamista ja arvostamista, jotka nähdään organisaation tärkeänä pääomana

MONIMUOTOISUUDEN ILMENEMINEN EROINA:

IHMISET:

- Tausta ja elämän tilanne
- Kulttuuri
- Koulutus, työkokemus jne.
- Ikä
- Sukupuoli, sukupuolinen suuntautuminen
- Hyvinvointi ja terveys
- Työ- ja toimintakyky
- Kielellinen monimuotoisuus
- Uskontojen monimuotoisuus
- Jne.

TYÖ JA TYÖN TEKEMINEN:

- Työorganisaatiot, työyhteisöjen monimuotoisuus
- Työn tekemisen muodot: Etätyöt, hybridityö
- Työsuhteiden ja ansainnan moninaisuus
- Työelämään osallistumisen moninaisuus
- Työtehtävät ja työn teon ehtojen moninaisuus
- Muuntuvat työurat
- Verkostojen moninaisuus
- Jne.

MONIMUO- TOISUUS:

- Kytkeytyy eroihin, eriarvoisuuteen ja syrjintään.
- Erilaiset sosiaaliset asemat ja lähtökohdat vaikuttavat ihmisten toimintamahdollisuuksiin yhteiskunnassa.
- Moninaisuuden tunnistaminen ja tunnustamisen kautta voidaan siirtyä tarkastelemaan syrjiviä rakenteita ja purkaa niitä.
- Keskeistä oikeudenmukaisuus
- Yhdenvertaisuussuunnitelma: [Yhdenvertaisuus.fi](https://www.yhdenvertaisuus.fi)

TYÖELÄMÄ SYRJINTÄ VOI KOHDISTUA:

- Sukupuoleen
- Ikään
- Etniseen tai kansalliseen taustaan
- Kieleen
- Uskontoon
- Mielenpitoihin, poliittiseen toimintaan ja ammattiyhdistystoimintaan
- Vammaisuuteen
- Terveystilaan
- Seksuaaliseen suuntautumiseen
- Moniperustainen syrjintä

TYÖELÄMÄSYRJINNÄN MONIPERUSTAISUUS:

- Syrjintäkokemusten kasaantuminen
- Moniperustaisuutta vaikea tunnistaa, tietoisuus kasvamassa
- Vähemmistöihin kuuluvat alttiita moniperustaiselle syrjinnälle. (Esim. vammaiset saamelaiset tai seksuaali- ja sukupuolivähemmistöt ja ulkomaalais-taustainen)
- Jos keskitytään vain yksittäisiin syrjintäperusteisiin ei päästä koskaan täydellisesti kiinni niihin erilaisiin tilanteisiin, joissa ihmiset kokevat syrjintää arjessaan

MONIPERUSTAI- NEN SYRJINTÄ:

Lähde: Oikeusministeriö
2019. Moniperusteinen
syrjintä olisi tunnistettava
Paremmiin.

Policy Brief 2, Syrjintä
Suomessa. Ajankohtaista
tietoa syrjinnästä ja
yhdenvertaisuudesta.

<https://yhdenvertaisuus.fi/documents/5232670/5376058/Policy+Brief+moniperustainen+syrjint%C3%A4/22d8951f-ae4c-691c-a551-6bc0318882d9/Policy+Brief+moniperusteinen+syrjint%C3%A4.pdf>

Moninkertainen syrjintä:

- tilanne, jossa henkilö kohtaa syrjintää useammassa kuin yhdessä tilanteessa eri perusteilla.

Kumulatiivinen syrjintä:

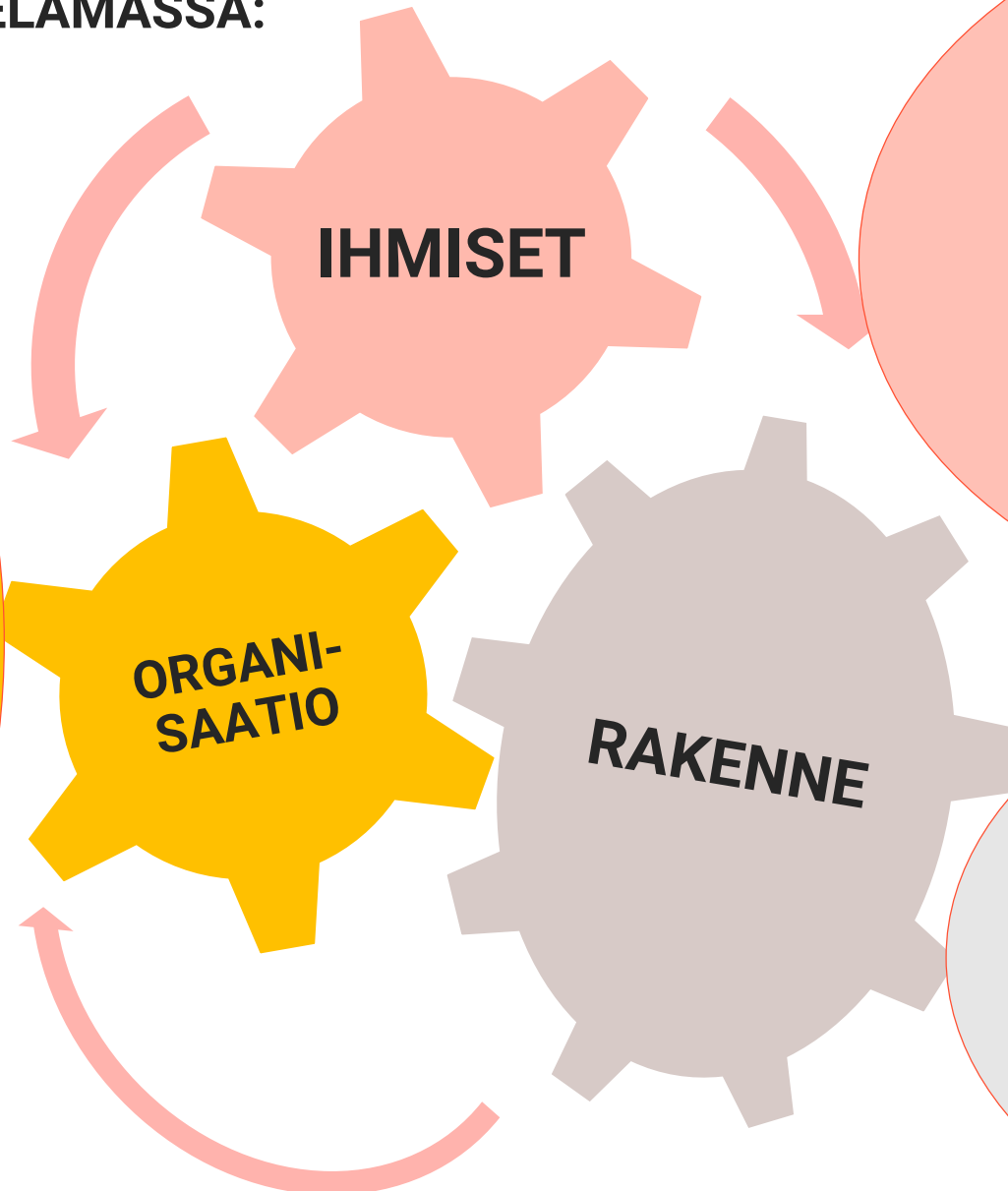
- yksilö kokee syrjintää samassa tilanteessa useammalla perusteella.

Risteävä syrjintä

- Eri syrjinnän perusteet risteävät ja läpileikkaavat toisensa ja siten yhdessä muodostavat erityisen syrjintäperusteen.

MONIMUOTOISUUDEN TARKASTELEN ULOTTUVUDET TYÖELÄMÄSSÄ:

- Kulttuuri
- Arvot
- Strategia
- Johtaminen
- Viestintä
- Rekrytointi
- Perehdytys
- Työprosessit
- Tuki ja vertaismentorointi
- Verkostot
- Jne.

- Henkilöstö
- Osaaminen
- Oppiminen
- Yhteisöllisyyden taso
  - Turvallisuus
- Palautteen antaminen
- Interkulttuurinen vuorovaikutus
  - Syrjinnän kokemusten tunnistaminen
- Oman identiteetin ilmaisu: Saanko olla oma itseni
  - Rakenteellisen syrjinnän tunnistaminen

- Lakisääteiset velvollisuudet: Yhdenvertaisuuslaki, Tasa-arvolaki
- DEI-työ (diversity, equity, inclusion)
- Monimuotoisuus-barometri
- Tasa-arvobarometri
- Työelämän monimuotoisuus-ohjelma
- Yhteiset säännöt

KEINOJA:

KEHITTÄMINEN YHTEISTYÖSSÄ

- Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvosuunnittelu yhdessä julkisen ja yksityisen sektorin organisaatioissa ja yrityksissä.
- Alueellinen yhteistyö ja verkostojen kehittäminen
- Monipuolisten ja yhteisten käytäntöjen kehittäminen ja vähemmistöihin kuuluvien tarpeiden huomioiminen.
- Monimuotoisuusohjelman hyödyntäminen
- Yhdenvertaisuussuunnitelma
- Tutkimuksen vahvistaminen

TOIMINTAYMPÄRISTÖN KEHITTÄMINEN

- Johtaminen
- Rekrytointikäytännöt
- Ulkoinen/sisäinen viestintä
- Työn ja muun elämän yhteensovittaminen
- Työn muokkaukset ja mukautukset
- Työkyvyn tukitoimet
- Uskonnon ja vakaumuksen huomioiminen
- Työympäristö ja fyysiset toimitilat
- Työsuhteeseen liittyvät edut

TOIMINTOJEN KEHITTÄMINEN

- Osaamisen vahvistaminen
- Työyhteisö ja työelämävalmiuksien vahvistaminen
- Asenneilmapiiri ja työpaikkojen käytännöt ja prosessit,
- Eri kielitaustojen huomiointi ja kielitietoiset käytännöt.
- Mikroagressioiden tunnistaminen
- Ulossulkevien prosessien tunnistaminen
- Arjen kielen käyttöön huomion kiinnittäminen
- Turvallisuuden ja arvostuksen kokemuksesta huolehtiminen

- **Lapin amk:** Yhteiskunnalliset yritykset työllistävät maahanmuuttajia –esiselvitys. Maahanmuuttajien työllistyminen Lapissa sosiaali- ja terveysalan yhteiskunnallisten yritysten näkökulmasta. <http://www.lapinamk.fi/loader.aspx?id=105996d9-77e6-41d4-97fc-aabf9c3c4675>
- **Lapin amk: Silta-hanke:** https://issuu.com/lapinamk/docs/pohjoisen_tekijat_11_2023_nisula_leila

LÄHTEET:

Ainonen, M.; Kestilä, S. & Mikkonen, P.

Maahanmuuttajien työllistyminen Lapissa sosiaali- ja terveysalan yhteiskunnallisten yritysten näkökulmasta. Pohjoisen tekijät - Lapin ammattikorkeakoulun julkaisuja 41/2023.

<https://www.lapinamk.fi/loader.aspx?id=105996d9-77e6-41d4-97fc-aabf9c3c4675>

Bergbom, B.; Lantto, E.; Leino-Arjas, P. ; Ruokolainen, M.; Tarvainen, K. & Varje, P. 2020. Ikääntyvä ja

monimuotoistuva työväestö Julkaisussa Lauri Kokkinen (toim.) Hyvinvointia työstä 2030-luvulla. Skenaarioita suomalaisen työelämän kehityksestä. Työterveyslaitos.

<https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/140712/Hyvinvointia%20ty%C3%B6st%C3%A4%202030-luvulla.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Bergbom, B. (2022). Moninaisesti parempi -hankkeen työkirja: Kokoelma hankkeen tuotoksista (2019–2022).

Työterveyslaitos. <https://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2023031031047>

Bergbom, B.; Toivanen, M & Väänänen, A. 2020.

Monimuotoisuusbarometri 2020. Fokuksessa rekrytointikäytännöt ja monikulttuurisuus. Työterveyslaitos.

<https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/140584/Monimuotoisuusbarometri2020.pdf?sequence=8&isAllowed=y>

Czibalmos, M. & Rask, S. 2022. Seksuaali- ja sukupuolivähemmistöt ulkomaalaistaustaisessa väestössä Suomessa. Intersektionaalinen analyysi. THL:n raportteja 9/2022.

https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/145215/RAP2022_009_so.pdf?sequence=7&isAllowed=y

Chuck & Carl Dyke, 2011. Identiteetit - Monimuotoisuuden dynaamiset ulottuvuudet. Niin & Näin.

<https://netn.fi/sites/www.netn.fi/files/netn114-06.pdf> Viitattu 23.2.2024.

Heino, E. 2023. Intersektionaalisuus sosiaalityössä – systemaattinen kirjallisuuskatsaus Janus vol. 31 (1) 2023, 60–79.

Heiskanen, T. Syvänen, S & Rissanen, T. 2019 Mihin työelämä on menossa? Tutkimuksen näkökulmia. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-359-006-9>

Järvensivu, A. & Pulkki, J. 2019. Työura: yksilön valintoja vai monimutkaista kehkeytymistä? Janus vol. 27 (1) 2019, 38–54.

<file:///C:/Users/Inisula/Downloads/64170-Artikkelin%20teksti-114893-1-10-20190308.pdf>

LÄHTEET:

Kanninen, O.; Virkola, T.; Lilja, E. & S. Rask 2022. Tavoitteena syrjimätön työelämä. Työsyrijännän nykytila ja keinoja tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämiseksi. valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 2022: 20.

https://www.doria.fi/bitstream/handle/10024/184010/VNTEAS_2022_20.pdf?sequence=1

Kokkinen, L.; Ala-Laurinaho, A.; Tuomo Alasoini, T. ; Pekka Varje, P.; Väänänen, A. & Salla Toppinen-Tanner, S. 2020.

Työelämässä vaikuttaa neljä keskeistä muutosvoimaa. Julkaisussa Lauri Kokkinen (toim.) Hyvinvointia työstä 2030-luvulla. Skenaarioita suomalaisen työelämän kehityksestä. Työterveyslaitos.

<https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/140712/Hyvinvointia%20ty%C3%B6st%C3%A4%202030-luvulla.pdf?sequence=1>

Leemann, L. & Hämäläinen, R-M. 2016. Asiakasosallisuus, sosiaalinen osallisuus ja matalan kynnyksen palvelut.

Pohdintaa käsitteiden sisällöstä. Yhteiskuntapolitiikka 8 (2016:5) <https://core.ac.uk/download/pdf/78469739.pdf>

Lyly-Yrjänäinen, M. 2023. Työolobarometri 2022. Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja. 2023:13. Helsinki.

https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/164723/TEM_2023_13.pdf

Martikainen T. & Pöyhönen S. (eds.) 2023. Superdiversiteetti: Näkökulmia maahanmuuton monimuotoisuuteen. Helsinki: Finnish Literature Society. DOI: <https://doi.org/10.21435/skst.1489>

Nordic Diversity Trainers Oy; Thibault, C.; Daniel, S.; Salmani, S.; Boopathi S. N. & Taimela, I. 2022. Monimuotoisuudesta menestystä - tietoa ja työkaluja työnantajalle. Työ- ja elinkeinoministeriö. Tem oppaat ja muut julkaisut. 2022:1 FI.

https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/163976/TEM_oppaat_2022_1_04042022.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Nätynki, H.; Varamäki, A.; Helle, P.; Nuortimo, J.; Korpi, J.; Vikkula, S. ja Siikasalmi, S. 2023. Yhdenvertaisuuden ja inklusion toteutuminen suomalaisessa työelämässä Tutkimushankkeen loppuraportti. Työsuojelurahasto.

<https://oma.tsr.fi/api/projects/d8e997d5-3c6e-4e84-8c19-b4ea842e602e/attachment/37a9025f-c9f8-4874-82b2-833ae1faf7e5>

Oikeusministeriö 2019. Moniperusteinen syrjintä olisi tunnistettava paremmin Policy Brief 2, Syrjintä Suomessa. Ajankohtaista tietoa syrjinnästä ja yhdenvertaisuudesta.

<https://yhdenvertaisuus.fi/documents/5232670/5376058/Policy+Brief+moniperusteinen+syrjint%C3%A4.pdf/22d8951f-aefc-691c-a5516bc0318882d9/Policy+Brief+moniperusteinen+syrjint%C3%A4.pdf?t=1660546470875>

Rask, S.; Mankinen, K.; Czimbalmos, M.; Nykänen, S.; Teräsaho, M.; Yüksel, H.; Toivanen, M.; Yli-Kaitala, K. & Saukkonen, P. 2017. Mitä tapahtuu seuraavaksi.

<https://pasisaukkonen.wordpress.com/2017/02/21/mita-tapahtuu-seuraavaksi/>

LÄHTEET

Rask, S.; Teräsaho, M. & Nykänen, S.2021. Kielitietoinen asiantuntijatyö ja sukupuolittietoinen viestintä keinoina edistää tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta työelämässä. Kieli, koulutus ja yhteiskunta, 12(2).

<https://www.kieliverkosto.fi/fi/journals/kieli-koulutus-ja-yhteiskunta-maaliskuu-2021/kielitietoinen-asiantuntijatyo-ja-sukupuolittietoinen-viestinta-keinoina-edistaa-tasa-arvoa-ja-yhdenvertaisuutta-tyoelamassa>

Saukkonen, P. 2023. Sallitaan, kielletään, siedetään. Yhteiset pelisäännöt moninaiseen yhteiskuntaan. Magma.

https://magma.fi/wp-content/uploads/2023/01/Saukkonen_fi_-1.pdf

Silvennoinen, H. & Nori, H 2012. Ikääntyvien koulutus monimuotoistuvassa työelämässä. Aikuiskasvatus 3:12 s. 177-189. <https://journal.fi/aikuiskasvatus/article/view/93990>

Tevameri, T. 2023. Toimialaraportit sote-palveluala työvoima, yksityisen sektorin rooli ja kansainvälistyminen. TEM toimialaraportit 2023:2, 82.Keha-keskus.

<http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-327-605-5>

THL. 2022. Moninaisesti parempi –työkirja. Moninaisesti parempi hanke. Verkkosivut: <https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/146256/moninaisesti-parempi-tyokirja-saavutettava.pdf?sequence=1>

Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja 2021:10.

Työelämän monimuotoisuusohjelma. Toimenpideohjelma työelämän monimuotoisuuden edistämiseksi maahanmuuton ja kotoutumisen näkökulmasta. Työ- ja elinkeinoministeriö. Helsinki.

https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/162933/TEM_2021_10.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Työterveyslaitos. Monimuotoisuus ja inklusiivisuus: mitä ja miksi. <https://www.ttl.fi/oppimateriaalit/monimuotoisuus-ja-inklusiivisuus-asiantuntijaorganisaatiossa/monimuotoisuus-ja-inklusiivisuus-mita-ja-miksi>

Seta verkkosivut 2019. Tilaa moninaisuudelle! Opas seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen yhdenvertaisuuden edistämiseen.

<https://www.dropbox.com/s/nxuv9rfu011my65/Tilaa%20moninaisuudelle%21%20-opas%202019.pdf?dl=0>

Van Laer, K., & Janssens, M. 2011. Ethnic minority professionals' experiences with subtle discrimination in the workplace. Human Relations, 64.

KIITOS!
POHJOISTA TEKOA

LAPIN AMK⁷
Lapland University of Applied Sciences

www.lapinamk.fi